

เอกสารวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคง

ฉบับที่ ๑๖/๖๒ (๑๖-๓๑ พ.ค.๖๒)

การเลือกตั้งฟิลิปปินส์ ๒๕๖๒: บทพิสูจน์ความนิยม และยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศ

ปี ๒๕๖๒ ถือเป็น “ปีแห่งการเลือกตั้ง” ที่อาจสร้างจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญทั่วโลก เนื่องจากการเลือกตั้งในหลายประเทศทั้ง สหรัฐฯ สหราชอาณาจักร อินเดีย ไทย และฟิลิปปินส์ โดยเฉพาะฟิลิปปินส์ ที่ได้จัดการเลือกตั้งกลางสมัยเมื่อ ๑๓ พ.ค.๖๒ ที่ผ่านมา โดยพรรครัฐบาล และพันธมิตรของประธานาธิบดีดูเตอร์เตได้รับคะแนนเสียงท่วมท้นด้วยการครองเสียงข้างมากในวุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร หลังจากที่เคยสร้างปรากฏการณ์ชนะการเลือกตั้งประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ด้วยคะแนนเสียงถล่มทลายมาแล้วเมื่อ พ.ค.๕๙ ดังนั้นผลการเลือกตั้งครั้งนี้ จึงถือเป็นการตอกย้ำถึงความนิยมในตัวผู้นำ ความสำเร็จในการดำเนินยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศ และขับเคลื่อนนโยบายภายในประเทศ ในวาระการดำรงตำแหน่ง ๓ ปีที่ผ่านมาได้เป็นอย่างดี และมีนัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการสืบต่อนโยบายของประธานาธิบดีดูเตอร์เตที่จะหมดวาระลงในปี ๒๕๖๕ (๒๐๒๒)

ผลการเลือกตั้ง และปรากฏการณ์ความนิยม

การเลือกตั้งทั่วไปของฟิลิปปินส์ในปี ๒๕๖๒ เกิดขึ้นระหว่างการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่นทุก ๓ ปี ของตำแหน่งที่หมดวาระ และผู้สมัครใหม่ เมื่อ ๑๓ พ.ค.๖๒ ที่ผ่านมา ได้สร้างปรากฏการณ์ชนะการเลือกตั้ง โดยพรรคร่วมรัฐบาลของประธานาธิบดีดูเตอร์เต เป็นผู้ครองเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร ส่วนสมาชิกวุฒิสภา ๑๒ ที่นั่ง (จาก ๒๔ ที่นั่ง) ซึ่งผู้สมัครที่ประธานาธิบดีดูเตอร์เตให้การสนับสนุนสามารถคว้ามาได้ถึง ๙ ที่นั่ง และอีก ๓ ที่นั่งตกเป็นของผู้สมัครอิสระ ขณะที่วุฒิสมาชิกอีก ๑๒ ที่นั่ง (ที่ยังคงอยู่ในตำแหน่ง) เป็นพันธมิตรเดิมของประธานาธิบดีดูเตอร์เต จึงแสดงให้เห็นว่าผู้นำฟิลิปปินส์ยังคงครองใจประชาชนส่วนใหญ่ ดังที่สถาบัน Social Weather Stations (SWS)^๑ ซึ่งเป็นองค์กรวิจัยภาคเอกชน ได้สำรวจคะแนนความนิยมของประธานาธิบดีดูเตอร์เต ก่อนการเลือกตั้ง เมื่อ มี.ค.๖๒ พบว่า ชาวฟิลิปปินส์ร้อยละ ๘๑ มีความพึงพอใจต่อการบริหารงานของประธานาธิบดีดูเตอร์เต ซึ่งเพิ่มขึ้นจาก ธ.ค.๖๑ ที่มีคะแนนร้อยละ ๗๔ โดย SWS จัดให้อยู่ในประเภท “ดีมาก” โดยเฉพาะในพื้นที่มินดาเนาที่มีความพึงพอใจเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๘๓ เมื่อ ธ.ค.๖๑ เป็นร้อยละ ๙๒ ในมี.ค.๖๒ ซึ่ง SWS จัดให้อยู่ในประเภท “ยอดเยี่ยม” ซึ่งถือเป็นคะแนนความนิยมในตัวผู้นำที่สูงที่สุดในประวัติศาสตร์การเมืองฟิลิปปินส์

บทวิเคราะห์

จากผลการเลือกตั้งที่พรรครัฐบาลครองเสียงข้างมากในสภา และการได้รับความนิยมสูงที่สุดในประวัติศาสตร์การเมืองฟิลิปปินส์นั้น

คะแนนเสียงส่วนหนึ่ง อาจมาจากความสำเร็จในการดำเนินยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศ ดังนี้

การดำเนินนโยบายต่างประเทศที่สะท้อนความเป็นอิสระ และลดการพึ่งพาสหรัฐฯ: หลังจากประธานาธิบดีบารัก โอบามา (ประธานาธิบดีสหรัฐฯ ขณะนั้น) ได้วิจารณ์นโยบายการประกาศสงครามขจัดยาเสพติดและการปราบปรามอาชญากรรมของประธานาธิบดีดูเตอร์เต ว่าเป็นสิ่งที่ขัดกับหลักสิทธิมนุษยชน^๒ ถือเป็นจุดเปลี่ยนของความสัมพันธ์ที่ทำให้ประธานาธิบดีดูเตอร์เต มีท่าทีแข็งกร้าวต่อสหรัฐฯ มากยิ่งขึ้น โดยการเรียกร้องให้สหรัฐฯ ถอนกำลังเจ้าหน้าที่หน่วยรบพิเศษออกจากเกาะมินดาเนา และได้เสนอให้กองทัพฟิลิปปินส์พิจารณาจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์จากจีน และรัสเซียแทน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าฟิลิปปินส์ได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศที่สะท้อนความเป็นอิสระ และลดการพึ่งพาสหรัฐฯ เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกสหรัฐฯ ใช้เป็นเครื่องมือในการปิดล้อมจีน

การฟื้นฟูความสัมพันธ์ และแสวงหาพันธมิตรทางเศรษฐกิจจากจีน: ประธานาธิบดีดูเตอร์เตหันมาเริ่มต้นความสัมพันธ์ระดับทวิภาคีกับจีนในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย “ดูเตอร์เตโนมิกส์” ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อเปลี่ยนแปลงฟิลิปปินส์ผ่านการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐ ภายใต้ชื่อโครงการ “Build-Build-Build” โดยมีเป้าหมายที่จะทำให้ชาวฟิลิปปินส์พ้นจากความยากจนภายในปี ๒๕๖๕ ด้วยการประกาศเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ Belt and Road Initiative (BRI) ซึ่งทำให้ฟิลิปปินส์ได้รับการสนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ ผ่านธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank:

การเลือกตั้งฟิลิปปินส์ ๒๕๖๒

ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งชาวฟิลิปปินส์ ๖๑ ล้านคน แบ่งเป็น	
เพศชาย ๔๙ %	เพศหญิง ๕๑ %
อายุ ๑๘-๒๙ มี ๓๑ %	อายุ ๓๐-๔๔ มี ๓๒ %
อายุ ๔๕-๖๔ มี ๒๘ %	อายุ ๖๕ ขึ้นไปมี ๙ %

ยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศที่ผ่านมา : (๑) ลดการพึ่งพาสหรัฐฯ (๒) การฟื้นฟูความสัมพันธ์กับจีน และ (๓) ไม่น่าประเด็นทะเลจีนใต้มาเป็นวาระสำคัญในที่ประชุมต่าง ๆ

ทิศทางการดำเนินยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศในอนาคต : (๑) ยังคงเป็นพันธมิตรทางทหารกับสหรัฐฯ (๒) ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับจีน และ (๓) ริเริ่มการเจรจา เพื่อการสำรวจทรัพยากรร่วมกับจีนในทะเลจีนใต้

AiIB) ที่จีนตั้งขึ้น^๓ ส่งผลให้ในปี ๖๐ เศรษฐกิจฟิลิปปินส์เติบโตสูงที่สุดในเอเชีย (ร้อยละ ๖.๙) นอกจากนี้ยังทำให้ปี ๖๐ และ ปี ๖๑ ฟิลิปปินส์มีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) สูงที่สุด เมื่อเทียบกับสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ^๔

ประเด็นเรื่องทะเลจีนใต้ระหว่างฟิลิปปินส์ และจีน: ประธานาธิบดี ดูเตอร์เต เน้นย้ำว่าการหันกลับไปฟื้นฟูความสัมพันธ์กับจีนจะไม่ส่งผลกระทบต่ออำนาจอธิปไตยทางทะเลของฟิลิปปินส์ อันจะเห็นได้จากการไม่นำประเด็นคำตัดสินของศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ (Permanent Court of Arbitration: PCA) กรณีทะเลจีนใต้มาเป็นวาระสำคัญในที่ประชุมต่าง ๆ โดยเฉพาะเวทีอาเซียน แต่จะมุ่งผลักดันการเจรจาจัดทำประมวลการปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Code of Conduct in the South China Sea : COC) ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

สำหรับ **นโยบายภายในประเทศ** นโยบายสำคัญอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ การเปลี่ยนผ่านเขตปกครองตนเองมุสลิมมินดาเนา (Autonomous Region in Muslim Mindanao: ARMM) สู่การเป็นเขตปกครองตนเองบังسامอโรมุสลิมมินดาเนา (Bangsamoro Autonomous Region in Muslim Mindanao: BARMM) เพื่อแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทางภาคใต้ของฟิลิปปินส์ ซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จ หลังจากได้ลงประชามติ เมื่อ ๒๒ มี.ค.๖๒ และประชาชนเห็นด้วย รัฐบาลจึงได้แต่งตั้งคณะทำงานเปลี่ยนผ่าน Bangsamoro Transition Authority เมื่อ ๒๙ มี.ค.๖๒ โดยมีนายมูราต อิบราฮิม ผู้นำแนวร่วมปลดปล่อยอิสลามโมโร (Moro Islamic Liberation Front: MILF) เป็นหัวหน้าคณะทำงานฯ และกำหนดจะจัดตั้งรัฐบาลบังسامอโรครั้งแรกในปี ๖๕ ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวอาจเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้ประธานาธิบดีดูเตอร์เต ได้รับความนิยมนิยมจากประชาชนในพื้นที่มินดาเนาเพิ่มมากขึ้น

ทิศทางการดำเนินยุทธศาสตร์การต่างประเทศในอนาคต
ทิศทางการดำเนินยุทธศาสตร์การต่างประเทศระหว่างฟิลิปปินส์กับชาติมหาอำนาจในอนาคต มีดังนี้

ความสัมพันธ์ฟิลิปปินส์ และสหรัฐฯ: ความสัมพันธ์ด้านการทหาร คาดว่าฟิลิปปินส์ยังคงเป็นพันธมิตรทางทหารของสหรัฐฯ โดยล่าสุดเมื่อ ๑ มี.ค.๖๒ นายไมเคิล ปอมเปโอ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของ สหรัฐฯ ได้กล่าวหลังเข้าเยี่ยมคารวะประธานาธิบดี ดูเตอร์เตที่กรุงมะนิลาว่า กิจกรรมทางทหารใดก็ตามที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพด้านความมั่นคงของฟิลิปปินส์ ย่อมถือเป็นการครอบคลุมพันธกรณีด้านความมั่นคงตามมาตรา ๔ (ปี ๒๔๙๔) ที่ระบุอยู่ในสนธิสัญญาความมั่นคงร่วมระหว่างสหรัฐฯ และฟิลิปปินส์ ซึ่งถือเป็นครั้งแรกที่เจ้าหน้าที่ระดับสูงของสหรัฐฯ กล่าวถึงข้อตกลงด้านความมั่นคงระดับทวิภาคีที่สหรัฐฯ และฟิลิปปินส์ลงนามร่วมกันอย่างเป็นทางการ นอกจากนี้ เมื่อ ๑ เม.ย.๖๒ กองทัพอากาศฟิลิปปินส์ และกองทัพอากาศสหรัฐฯ ยังได้ปฏิบัติการซ้อมรบบาลิกาดันประจำปี ๖๒ ซึ่งถือเป็นการซ้อมรบร่วมประจำปีครั้งใหญ่ที่สุดของทั้งสองประเทศอีกด้วย

ความสัมพันธ์ฟิลิปปินส์ และจีน: ในอนาคตจีนจะมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ต่อเศรษฐกิจฟิลิปปินส์ดังจะเห็นได้จากการเยือนของ นายหวัง อี้ มนตรีแห่งรัฐและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ของจีน เมื่อ ๒๙ ต.ค.๖๑ ประธานาธิบดีดูเตอร์เต ได้กล่าวว่าฟิลิปปินส์และจีนเป็นมิตรประเทศ ผลการพัฒนาของจีนนำมาซึ่งโอกาสครั้งสำคัญแก่โลก ด้วยเหตุนี้ฟิลิปปินส์จึงเห็นจีนเป็นหุ้นส่วนที่สำคัญที่สุด และการเดินทางเยือนฟิลิปปินส์ของ ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง เมื่อ ๒๐ พ.ย.๖๑ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ และเสริมสร้างการลงทุนระหว่างกัน ซึ่งเป็นประธานาธิบดีจีนคนแรกที่เดินทางเยือนฟิลิปปินส์ในรอบ ๑๓ ปี จึงยังเป็นการตอกย้ำความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศดังกล่าว

ข้อเสนอต่ออาเซียน ประเทศไทย และกองทัพ
ทิศทางการดำเนินยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศภายใต้การนำของประธานาธิบดีดูเตอร์เตในอนาคตนั้น ฟิลิปปินส์จะยังคงให้ความสำคัญกับประเทศมหาอำนาจอย่างจีน และพันธมิตรเก่าอย่างสหรัฐฯ ดังนั้นการวางบทบาทของฟิลิปปินส์จึงมีผลกระทบโดยตรงต่ออาเซียน แต่ที่ผ่านมามีฟิลิปปินส์ก็แสดงให้เห็นแล้วว่า ในประเด็นทะเลจีนใต้ ฟิลิปปินส์หลีกเลี่ยงการกดดันจีนในประเด็นดังกล่าว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการแสดงบทบาทในการจัดการกับปัญหาข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ จนปัจจุบันประเทศคู่กรณีได้กลับสู่การแก้ไขข้อพิพาทด้วยวิธีการเจรจา จนนำมาสู่การเร่งผลักดันการเจรจาจัดทำประมวลการปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (COC) ให้มีความคืบหน้าในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ในประเด็นด้านเศรษฐกิจ จากกระแสความกังวลเกี่ยวกับการแผ่ขยายอิทธิพลและกับดักหนี้สินจากการดำเนินโครงการ BRI ของจีน จึงเป็นกรณีศึกษาสำคัญสำหรับประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนในการรักษาความสัมพันธ์กับชาติมหาอำนาจให้มีความสมดุล บนพื้นฐานของความเป็นธรรมสำหรับทั้งสองฝ่าย

สำหรับประเทศไทย ในฐานะประธานอาเซียนมีบทบาทสำคัญประการหนึ่ง คือ การเป็น “โซ่ข้อกลาง” ในการประสานความเข้าใจ และสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นในอาเซียน เพื่อแสดงถึงความปรารถนาดี และความปรารถนาดีเดียวกันของอาเซียนต่อประชาคมโลก ซึ่งฟิลิปปินส์ถือเป็นตัวอย่างที่ดีในการยึดมั่นหลักการ และค่านิยมของอาเซียนในเรื่องการประสานงาน มั่นทามดี และความร่วมมือ สำหรับทิศทางการดำเนินยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศในอนาคต จะยังคงสืบต่อนโยบายเดิม และไทยควรสานต่อความสัมพันธ์ในประเด็นต่าง ๆ ต่อไป

ในส่วนของกองทัพ ควรนำความสำเร็จของฟิลิปปินส์ เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการสันติภาพในมินดาเนา การต่อต้านการก่อการร้าย และการส่งเสริมความร่วมมือด้านการแลกเปลี่ยนข่าวกรอง เป็นต้น มาเป็นกรณีศึกษาในแนวทางการปฏิบัติ โดยผ่านกลไกการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting: ADMM) และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting: ADMM) และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM-Plus) ต่อไป

ข้อมูลอ้างอิง

- (๑) <https://www.rappler.com/nation/227887-duterte-satisfaction-ratings-sws-survey-march-2019>
- (๒) <https://prachatai.com/journal/2016/12/69343>
- (๓) <https://lawforasean.com/blog/2016/12/philippines-taps-chinabacked-aiib-to-fix-infrastructure?lang=th>
- (๔) <https://www.scbec.com/th/detail/product/4313>

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC Focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายัง คณะผู้จัดทำ (ศศย.สปท.) T/F : ๐ ๒๒๗๕ ๕๗๑๕-๑๖

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม/เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี การทหาร พลังงาน/สิ่งแวดล้อม อื่นๆ

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

บทวิเคราะห์โดย เรืออากาศตรีหญิง ศิวลิย์ สิริโรจน์บริรักษ์ นักวิจัย ศศย.สปท.

